

Серія
„Проректори Львівського державного університету
фізичної культури”

**ТЕР-ОВАНЕСЯН
АРАМ АВЕТИСОВИЧ**

*Життєвий шлях та науково-педагогічна діяльність
Біобібліографічний нарис*

Укладач Ірина Свістельник

ARAM TER-OVANESYAN

Vital way and scientifically pedagogical activity
Biobibliographic essay

Compiler Iryna Svistel'nyk

УДК 796.071:016:929
ББК 75+91.9
Т 35

Серія
„Проректори Львівського державного університету фізичної культури”
Започаткована 2016 року

Тер-Ованесян Арам Аветисович: життєвий шлях та науково-педагогічна діяльність : біобібліогр. нарис / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2016. – 11 с. (Серія „Проректори Львівського державного університету фізичної культури”).

До біобібліографічного нарису увійшли відомості про життєвий шлях, науково-педагогічну діяльність та друковані видання доктора педагогічних наук, професора Арама Аветисовича Тер-Ованесяна – заступника директора з навчальної і наукової роботи ЛДІФК у 50-х рр.

ТЕР-ОВАНЕСЯН АРАМ АВЕТИСОВИЧ

(27 лютого 1906 – 21 лютого 1996)

Народився 27 лютого 1906 року в селі Юхари-Айліс Ордубадського району, Нахічеванської області. Педагогічну діяльність розпочав 1923 року викладачем фізичного виховання у середніх школах Тбілісі (Грузія). Навчався у Державному центральному інституті фізичної культури в Москві (1926–1931). Виступав у складі збірної команди Москви на I Всесоюзній спартакіаді 1928 року, де вперше посів призові місця одразу в декількох видах легкої атлетики. На початку 30-х років був рекордсменом країни у метанні диска. Після закінчення інституту працював викладачем легкої атлетики. У 1935–1936 роках – аспірант, молодший, а згодом старший науковий співробітник Українського державного науково-дослідного інституту фізичної культури. У роки війни керував фізичною підготовкою в артилерійському училищі, яке готувало командирів Червоної Армії, здійснював допомогу з лікувальної фізичної культури у військових шпиталях. У повоєнні роки обіймав посаду завідувача кафедри легкої атлетики у новоствореному 1945 року Вірменському державному інституті фізичної культури. Упродовж 1948–1951 років працював на посаді доцента

кафедри теорії фізичного виховання Державного центрального інституту фізичної культури в Москві.

1951 року наказом Всесоюзного комітету у справах фізичної культури та спорту скерований на роботу до Львівського державного інституту фізичної культури на посаду заступника директора з навчальної і наукової роботи. Того ж року – завідувач кафедри теорії фізичного виховання, якою керував до 1976 року.

Кандидат педагогічних наук (1946), доцент, заслужений майстер спорту СРСР, доктор педагогічних наук (1972), професор (1972).

Звільнився 1980 року у зв'язку з виходом на наукову пенсію, але залишався на посаді професора-консультанта кафедри легкої атлетики, а з 1983 року – кафедри педагогіки і психології.

Помер 21 лютого 1996 року. Похований на Личаківському кладовищі (поле № 66).

Заслуга А. А. Тер-Ованесяна в галузі фізичної культури та спорту є неоціненною: він розробив наукові основи системи фізичного виховання, основи спортивного тренування, вніс величезний вклад у розвиток спортивної науки. З його ім'ям пов'язана розробка нового наукового напрямку – спортивної педагогіки. Брав участь в науково-методичному обґрунтуванні першого комплексу „Готов к труду и обороне”, уведеному 1931 року. Ще у довоєнні роки одним з перших обґрунтував необхідність річного тренувального процесу із застосуванням більших тренувальних навантажень, розробив ряд основних положень технічної та фізичної підготовки спортсменів. Найвагоміших результатів довоєнної спортивної діяльності досяг завдяки багаторічному педагогічному експерименту, який здійснив у легкоатлетичній школі Києва. Отримані дані лягли в основу дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. Науковим дослідженням уперше експериментально довів необхідність широкого використання силових вправ для удосконалення різних проявів швидкісних здібностей.

У повоєнні роки продовжив наукові розробки теорії та методики фізичного виховання, дослідження проблем формування та розвитку науково-методичних основ спорту. Загальним підсумком стала дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук 1972 року. Наукові концепції А. А. Тер-Ованесяна отримали подальший розвиток у його численних публікаціях та монографіях. 1992 року побачила світ монографія у співавторстві з сином – учасником п'яти Олімпіад, заслуженим майстром спорту, заслуженим тренером СРСР, кандидатом педагогічних наук Ігорем Тер-Ованесяном. Монографія висвітлила спортивно-педагогічні закономірності, правила й умови, які допомагають викладачеві та спортсмену вирішувати завдання, пов'язані зі спортивно-педагогічною діяльністю. Водночас були обґрунтовані шляхи оволодіння спортивною технікою і тактикою, які забезпечують фізичну підготовленість, вирішення виховних завдань у спорті.

Виховав плеяду відомих учених-теоретиків спорту, зокрема професорів В. М. Заціорського, В. С. Келлера, Ю. О. Резнікова, І. П. Дегтярьова, Г. Д. Горбунова, Г. Г. Тополяна, а також групу рекордсменів СРСР та УРСР з легкої атлетики.

За сумлінну працю та цикл наукових досліджень з теорії фізичного виховання був нагороджений золотою медаллю Спорткомітету СРСР, орденом „Знак Пошани”, п'ятьма медалями.

Наукові праці А. А. Тер-Ованесяна:

1946:

1. Тер-Ованесян А. А. К вопросу о применении силовых упражнений при тренировке в легкой атлетике / А. А. Тер-Ованесян // Теория и практика физической культуры. – 1946. – № 10. – С. 449–456.
2. Тер-Ованесян А. А. К вопросу о спортивной тренировке / А. А. Тер-Ованесян // Тез. докл. I науч.-метод. конф. Армянского гос. ин-та физ. культуры. – Ереван, 1946.

3. Тер-Ованесян А. А. Применение силовых упражнений при тренировке в спринте, прыжках и метаниях / А. А. Тер-Ованесян // Теория и практика физической культуры. – 1946. – Т. 9, вып. 10.

4. Тер-Ованесян А. А. Программа по легкой атлетике для техникумов физкультуры / А. А. Тер-Ованесян. – Москва : Физкультура и спорт, 1946. – 16 с.

1949:

5. Тер-Ованесян А. А. Проявление реакционных биологических теорий в обосновании спортивной тренировки / А. А. Тер-Ованесян // Теория и практика физической культуры. – 1949. – № 3.

1950:

6. Тер-Ованесян А. А. Как самому научиться метать. – Москва : Физкультура и спорт, 1950. – 32 с.

1951:

7. Тер-Ованесян А. А. Как самому научиться метать / А. А. Тер-Ованесян // Теория и практика физической культуры. – 1951. – № 2.

1955:

8. Тер-Ованесян А. А. Программа по теории и методике физического воспитания для институтов физической культуры / А. А. Тер-Ованесян, А. Д. Новиков. – Москва : Физкультура и спорт, 1955. – 32 с.

1957:

9. Тер-Ованесян А. А. Деякі висновки про методику спортивного тренування у зв'язку з підготовкою і участю радянських спортсменів до XVI Олімпійських ігор / А. А. Тер-Ованесян // Тези доп. XI наук. конф., присвяч. підсумкам наук.-дослід. роботи за 1956 рік. – Львів, 1957. – С. 17–19.

1958:

10. Тер-Ованесян А. А. О технике спортивных упражнений / А. А. Тер-Ованесян // Труды ЛГИФК. – Львов, 1958. – Т. 3. – С. 129–138.

1961:

11. Тер-Ованесян А. А. Методика обучения и совершенствования техники спортивных упражнений / А. А. Тер-Ованесян // Тез. докл. науч.-метод. конф. Совета Союза спорт. обществ и организаций УССР. – Киев, 1961.

1962:

12. Тер-Ованесян А. А. Педагогические основы физического воспитания / А. А. Тер-Ованесян // Тез. докл. XVII конф. по итогам науч.-исслед. работы преподавателей ЛГИФК за 1962 год. – Львов, 1962. – С. 17–19.

1964:

13. Тер-Ованесян А. А. Способствуют ли физические упражнения увеличению роста тела? / А. А. Тер-Ованесян // Физкультурник Армении. – 1964. – № 88.

1967:

14. Тер-Ованесян А. А. Спорт (обучение, тренировка, воспитание) / А. А. Тер-Ованесян. – Москва : Физкультура и спорт, 1967. – 207 с.

1970:

15. Тер-Ованесян А. А. К истории научно-методических представлений о построении спортивной тренировки / А. А. Тер-Ованесян // Метод. разраб. по проблемам подготовки сборных команд УССР к V Спартакиаде народов СССР 1971 года. – Киев, 1970. – № 1. – С. 8–19.

1971:

16. Тер-Ованесян А. А. Развитие педагогических основ спорта в Советском Союзе / А. А. Тер-Ованесян // История и организация физической культуры : материалы науч. конф., посвящ. 50-летию советской Армении. – Ереван, 1971.

1972:

17. Тер-Ованесян А. А. Развитие научно-методических положений спортивной тренировки в Советском Союзе : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : [спец.] 13734 „Теория и методика физического воспитания и спортивной тренировки” / А. А. Тер-Ованесян ; ГЦОЛИФК. – Москва, 1972. – 24 с.

1973:

18. Тер-Ованесян А. А. Методика совершенствования технического мастерства спортсменов / А. А. Тер-Ованесян // Техническое мастерство квалифицированных спортсменов : материалы Всесоюз. науч.-практ. конф. – Москва, 1973. – С. 11–16.

1974:

19. Тер-Ованесян А. А. Спорт и личность / А. А. Тер-Ованесян // Социологические проблемы физической культуры и спорта : тез. докл. II Всесоюз. науч. конф. – Москва, 1974.

1975:

20. Тер-Ованесян А. А. Чемпионы среди вас! / А. А. Тер-Ованесян, Г. А. Васильков, В. С. Келлер // Ленінська молодь. – 1975. – 22 трав.
21. Тер-Ованесян А. А. Педагогические основы спорта : закл. Отчет о НИР. – Львов, 1975. – 379 с.

1976:

22. Тер-Ованесян А. А. Основы методики обучения / А. А. Тер-Ованесян // Основы легкой атлетики. – Москва, 1976. – С. 22–30.

1977:

23. Тер-Ованесян А. А. Ищи свой путь / А. А. Тер-Ованесян // Легкая атлетика. – 1977. – № 6. – С. 16–18.

1978:

24. Тер-Ованесян А. А. Педагогические основы физического воспитания / А. А. Тер-Ованесян. – Москва : Физкультура и спорт, 1978. – 206 с.
25. Тер-Ованесян А. А. Педагогические принципы управления процессом спортивной тренировки / А. А. Тер-Ованесян // Комплексная оценка эффективности спортивной тренировки: тез. докл. респуб. науч. конф. – Киев, 1978. – С. 31–38.
26. Тер-Ованесян А. А. Перша Всесоюзна / А. А. Тер-Ованесян // Старт. – 1978. – № 8. – С. 9–10.

1980:

27. Олимпийцами не рождаются : [монографія] / П. Е. Бурак, Г. А. Васильков, В. С. Келлер, В. М. Корягин, А. Ф. Смирнов, А. Б. Суник, А. А. Тер-Ованесян. – Львов : Вищ. шк., 1980. – 150 с.
28. Тер-Ованесян А. А. Основы спортивной педагогики / А. А. Тер-Ованесян // Олимпийцами не рождаются : [монографія]. – Львов : Вищ. шк., 1980. – С. 116–120.

1986:

29. Тер-Ованесян А. А. Педагогика спорта : [монографія] / А. А. Тер-Ованесян, И. А. Тер-Ованесян. – Киев : Здоров'я, 1986. – 208 с.

1992:

30. Тер-Ованесян А. А. Обучение в спорте / А. А. Тер-Ованесян, И. А. Тер-Ованесян. – Москва : Советский спорт, 1992. – 192 с.

Публікації про А. А. Тер-Ованесяна:

1. Библиографический указатель научно-исследовательских и научно-методических трудов профессорско-преподавательского состава института(1946–1962 гг.) / сост. Т. И. Карпенко, А. Н. Князькина. – Львов : [б. и.], 1964. – С. 33–34.
2. Бібліографічний покажчик наукових праць провідних учених, видатних спортсменів Львівського державного університету фізичної культури (1946–2010) : наук. вид. : у 2-х т. / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : ЛДУФК, 2011. – Т. 2. – С. 376–382.
3. Гнот С. Історія кафедри теорії і методики фізичного виховання / Соломія Гнот // Теорія та методика фізичного виховання. – 2006. – № 4. – С. 17–18.
4. Енциклопедія олімпійського спорту України / за ред. В. М. Платонова. – К. : Олімпійська література, 2005. – С. 417.
5. Львівський державний університет фізичної культури : попул. вид. / [авт. кол.: О. Полянський, М. Линець, І. Свістельник] ; за заг. ред. Є. Приступи. – Львів : ЛДУФК, 2011. – С. 43.

6. Спортивный некрополь [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.sport-necropol.ru/>
7. Тер-Ованесян Арам Аветисович [Электронный ресурс] // Википедия. – Режим доступа: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
8. Тер-Ованесян Арам Аветисович [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
9. Тер-Ованесян Арам Аветисович [Электронный ресурс] // Энциклопедия фонда „Хайазг”. – Режим доступа: <http://ru.hayazg.info>

Світлини:

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ТЕР-ОВАНЕСЯН
АРАМ АВЕТИСОВИЧ**

*Життєвий шлях та
науково-педагогічна діяльність*

Біобібліографічний нарис

Укладач – Ірина Свістельник